

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Иван Камбуров

за дисертационния труд на г-н Иван Борисов Спиров на тема:

”Религиозно-философската традиция на Корейския полуостров. (Будизмът в периода IV-XIV век)”

за получаване на образователната и научна степен „доктор” по научната специалност 05.01.01 – История на философията (Източна философия)

Уважаеми членове на научното жури,

В дисертацията на колегата Ив. Спиров се изследва инфилтрирането и развитието на будисткото учение в неговите най-важни направления и школи на Корейския полуостров от IV до XIV век, което по същество обхваща цялостната история на корейския будизъм от навлизането му в страната до края на Корьоската династия (1392 г.). Още тук ще отбележа, че тази разработка е съществена част от поетапно осъществявана изследователска програма, имаща за цел да представи и анализира от гледна точка на българската историко-философска мисъл един от най-съществените и все по актуален в нашата съвременност източен духовен феномен – будизма. Този проект изследва появата на класическите индийски идейно-философските принципи и философеми на будизма, тяхното теоретично развитие в хода историческото разпространение на този феномен в Китай, Корея и Япония. Дисертационното изследване на колегата Спиров е не просто първото по рода си за формиращата се българска историко-философска мисъл посветена на Изтока, но бих добавил и първо по своя анализиран предмет и в източно-европейските страни. Актуалността на изследването освен казаното се детерминира и от допълване на изследванията в областта на българската кореистика, занимаващи се с различни аспекти от културното наследство на Корея (език, литература, изкуство, религия и пр.), която през последните години, благодарение на колегите от Центъра по кореистика и специалността към СУ „Св.Кл.Охридски“ се развива успешно.

Текстът на изследването е с обем 145 стр. без библиографията и е структуриран в Увод, четири глави, Заключение с приносни тези с декларация за оригиналност и библиография включваща 87 основни източника по темата.

Основните теоретични проблеми които си поставя за разрешаване дисертантът в това изследване, което има за свой обект „религиозно-философската традиция на Корейския полуостров“ и конкретизиран предмет „философията на корейския будизъм

в периода IV-XIV в.“ от една страна е специфичният източен синкретизъм между теория и практика експлициран по отношение на будизма и от друга страна, на този показан в изследването дискурсивен фон проблематизирането на задължителния за такъв тип дисертации въпросът за битийност на философска обособеност в корейския будизъм. За постигането на обосновано решение на тази проблемна теоретична ситуативност в указания предмет, авторът коректно си поставя за цел да „изследва аналитично развитието на корейския будизъм“ в неговите школни инварианти. Нещо по-вече, в изследването ясно са очертани теоретичните граници на явлениято „корейски будизъм“. Задачите през които се постига целта на изследването с използването на херменевтичен подход и подчертано историософски анализ са съдържателно коректни, но на места идейно надхвърлящи възможностите на този тип „докторат“. Това е често срещано явление в разработки от този тип, и се основава на желанието на дисертантите „да глобализират“ резултатите от своите изследвания.

За разкриването на поставената цел, а така също и за уменията да работи с текстове и да използва логично анализът и синтезът като форми на научната дейност, говори и фактът, че дисертантът предлага свой „модел на периодизация на предмета на изследване, който е съобразен не с измененията в социално-политическата роля на будистката сангха (община) в корейското общество, а изследва промените и собствено философски план“, и което непременно следва да отбележим като неотменима част на всяко изследване, което е с претенции да е научно, авторът въвежда и критерий за определяне на вътрешните граници на явлениято корейски будизъм, а именно „парадигмалните трансформации извършващи се вътре в самата философска традиция на корейския будизъм“. С въвеждането на този критерий, дисертантът съдържателно конкретизира носещите теоретичния синтез центрове на корейския будизъм: творчеството на Уонхьо (617 – 686), Чинул (1158 – 1210) и Кихуа (1376 – 1433), като всеки от тях според дисертанта бележи завършването на определен етап от развитието на корейската будистка философия.

Дисертантът защитава с основание тезата, че явлениято „корейски будизъм“ има специфичен източноазиатски характер и е „резултат от срещата на две различни светогледни нагласи – тази на индийския будизъм, която не вижда във феноменалния свят нищо друго освен преходност и страдание и традиционно китайската, с нейния натурализъм и позитивно отношение към света и живота“, и той е своеобразен „културен медиатор в източноазиатския регион“. Указва се на акта, че през 552 г.

„будизмът бива внесен за първи път в Япония от Пекче“, когато корейски пратеници даряват будистки текстове и статуи на Буда. Действително, органичността и универсалността на будизма се състои в това, че той се адаптира към всяка културна среда, тъй като не разглежда битието като структура субстанциално основаваща се на някакъв последен метафизичен фундамент. В тази връзка, авторът рецепира на примера на основните корейските будистки мислители новите не само конотативни, но и гносеологични особености на новите концептуални идеи конституирани в понятията „татхагата-гарбха“ и „Буда-природа“ в резултат на което и се достига до идеята за „изначално заложеното у човека просветление“ (бън-дзюе).

Философските предпочитания на автора са изразени при разкриване на философския синтез на Уонхьо (617 – 686г.). Според дисертанта, неговата философия „не е просто възпроизвеждане на китайски образци, а типично корейска“ и не случайно тази философия се определя чрез термина „тон-пулкъо“ – „прониквам през будизъм“. Това е способността на човешкия ум да прониква в нещата, да постига тяхната същност (абхиджна, санск.) тъй като, независимо от различията, същността е единна. Разкрит е диалектическият философски метод, който мислителят „изобретява“ за целта – „хуаджен“ – „разрешаване (хармонизиране) на споровете.

Познанията на автора на будизма като цяло и неговата корейска предметеност, се доказва и анализа който представя на такива основни за будизма категории като „татхата-гарбха“ и „шунята“ (пустота) в корейската рецепция на „Аватамсака-сутра“ и в съчинението на Уонхьо „Коментар към Праджапарамита“. Не по-малко значим е неговият анализ на Чан (Сон, кор.) будизмът на Корейският полуостров, особено в противостоянето с другото будистко направление на полуострова – Кьо. Противоборството и синтезът на тези две будистки направления убедително се разкриват през текстовете на известния будистки реформатор Поджо Чинул (1158 – 1210), и неговата концепция „за Ума“, като се доказва, че както „доктрината за „внезапното просветление“ така и доктрината за „постепенното култивиране на ума“, не са взаимно изключващи се. За целта, дисертантът анализира категориите „истинен Ум“ и „Буда-природа“ в трактата на Чинул „Откровен за разговор за истинния ум“.

Към ценностите на изследването бих причислил и представянето на споровете между будисти и неоконфуцианци (XIII-XIV в.), тъй като независимо от удържаната за момента от конфуцианците „идеологическа“ победа, то в протеклите на протежението

на един век „спорове“, ясно се оформя и разграничава, както идеолого-постулативният аспект, така и философският характер на корейския будизъм в текста на будисткия монах Кихуа (1376 – 1433) – „Изложение на правилното“.

Изследването логично завършва с обобщена характеристика на „особеностите на корейската будистка философия от изследвания период и мястото ѝ в източноазиатската мисловна традиция“. За целта авторът анализира съвременните научни дебати относно характера на източноазиатския будизъм разгледан през разбирането за категориите „Буда-природа“ и „татахагата-гарбха“. Типологизирани са позициите от една страна на представителите на академичното течение „Хихан-буккьо“ („Критически будизъм“) с представители проф. Мацумото Широ и проф. Хакамая Нориаки, настояващи на не-будисткия произход и характер на доктрината за „татахагата-гарбха“ и от друга, на западни учени като проф. Ч. Мюлер и проф. С. Кинг, настояващи, че учението за „Буда-природата“ е оригинална будистка концепция. Дисертантът коректно защитава тезата, че разглежданите понятия не са метафизически същности (субстанции) и те изразяват динамиката на ставането, процеса на актуализация на определен потенциал или прехода от възможност в действителност.

На фона на представеният анализ, авторът отново се връща към първоначалният въпрос, който стои пред всеки един рефлексиращ философ: „възможно ли е, на базата на извършения анализ, да се определи будистката мисъл, която се развива на Корейския полуостров в разглеждания период, като философия?“. В компаративните съждения на автора, с ясна аргументация се очертава разбирането му, че всеки един опит да се прилагат западни, антични или просвещенски критерии за „философия“ по отношение будисткия дискурс в „предмодерна Корея“ не би бил „легитимен“. Но като изхожда от направения анализ на будисткия дискурс и неговата теоретична рефлексия в представените на корейския полуостров будистки направления в указания период, дисертантът отстоява разбирането си философски аспект на този будизъм, разбиран като „екзистенциална и психологически ориентирана философия“. Бих добавил, че възможният прочит би могъл да се осъществи през парадигмата на т.н. философия на освобождението, но която в определени будистки школи достига до „освобождение от философията“.

Бих искал да подчертая като особено достойнство на работата и нейният автор, способността за синтетичност на мисленето, което е видно по изведените в тезисна

форма резултати от изследването, които са коректни и правилно формулирани спрямо изложеното съдържание. Нещо по-вече, на основата на тези резултати, авторът издига и своите конкретни тези за защита, които отразяват теоретичното съдържание на формулираните съгласно изискванията на закона приноси тези в декларацията за оригиналност.

Констатирам, че авторефератът на дисертанта отразява коректно, както структурата и съдържанието на дисертацията, така и формулираните теоретични резултати, тезите които са издигнати за защита, така и приносните тези в декларацията за оригиналност. Дисертантът е апробирал своите идейни резултати в представените публикации. Ще отбележа, че нямам съвместни публикации с докторанта.

Изхождайки от представения текст, от показаната от докторанта аналитичност, теоретична коректност, способност правилно да формулира, организира и изследва даден теоретичен предмет, от академичния стил, а така също и от постигнатите в представената дисертация теоретични резултати като член на научното жури ще гласувам напълно убедено за присъждане на г-н Иван Борисов Спиоров образователната и научна степен „доктор” по философия.

05.06.2012

Подпис: